



Richard Brabec
ministr životního prostředí

Praha dne 12. ledna 2021
Č. j.: MŽP/2021/740/27

Vážený pane veřejný ochránce práv,

nejprve mi dovoluje poděkovat za Váš zájem o problematiku havarijního znečištění povrchových vod, jakkoliv nemohu zcela skrýt určité překvapení, že se z pozice veřejného ochránce (zejména občanských) práv zabýváte vyšetřováním dosud neobjasněné havárie na vodách, která už tak je předmětem mnohdy více politických než odborných diskuzí.

Úvodem mi dovoluje krátké expozé do dané problematiky. Ačkoliv četnost havárií, majících závažné důsledky pro stav povrchových vod, není za období uplynulých 20 let vysoká, havarijní znečištění řeky Bečvy, ke kterému došlo v září 2020, potvrdilo fakt, že k závažným haváriím může, i přes existující rozsáhlou regulaci nakládání se závadnými látkami, stále docházet. Proto je nezbytné, aby systém zvládnutí havárií a jejich následků umožňoval rychlou, efektivní a koordinovanou reakci na vzniklou havárii, což v důsledku minimalizuje následky havárie jak na životní prostředí, tak případně i na zdraví obyvatel. Havárie na Bečvě je specifická nejen rozsahem následků na biocenóze vodního toku, ale také tím, že do dnešního dne nejsou známy **jednoznačné a podložené údaje** o základních parametrech havárie (identifikace a množství závadné látky, které havárii způsobilo, příčina úniku závadné látky, místo vniku závadné látky do toku) a dokonce ani původce havárie. Vyšetřování havárie je předmětem policejního vyšetřování, bližší informace o tomto vyšetřování nejsou známé a Ministerstvo životního prostředí (MŽP) má pouze rámcové znalosti o rozsahu následků havárie. Zásadním podkladem zřejmě bude znalecký posudek, jehož vypracování policie zadala a který stále není hotov (původní lhůta pro vypracování posudku 20. 12. 2020 byla na žádost zpracovatele posudku prodloužena). Veškeré dostupné informace za resort MŽP byly průběžně zveřejňovány na internetových stránkách MŽP nebo České inspekce životního prostředí (ČIŽP).

V době, kdy ještě není havárie vyšetřena, je složité diskutovat o tom, kde se stala chyba a jakým způsobem haváriím tohoto rozsahu předejít. Je třeba mít na paměti, že určitému excesivnímu a zjevně protiprávnímu jednání nelze v objektivním světě nikdy zcela zabránit a nelze mu ani předcházet systémovými změnami (včetně změn legislativních). Nicméně

zabránění nebo alespoň významné snížení pravděpodobnosti vzniku obdobné havárie v budoucnosti a minimalizace následků havárie, pokud už havárie nastane, je pro MŽP samozřejmě prioritou. Proto byla již nyní, ještě před uzavřením policejního vyšetřování, zpracována analýza současné právní úpravy problematiky havárií na vodách v gesci MŽP a jsou identifikovány některé oblasti, ve kterých budou diskutovány možné legislativní změny, které by měly účinnost stávající právní úpravy posílit.

V první řadě se jedná o oblast prevence vzniku havárií z hlediska vymáhání povinností při nakládání se závadnými látkami a vypouštěním odpadních vod do vod povrchových. Za porušení povinností je možné ukládat sankce podle vodního zákona (zákon č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Zde lze diskutovat především o možnosti navýšení maximální výše sankce. Souhrn všech přestupků právnických a podnikajících fyzických osob a pro úplnost též fyzických osob (nepodnikajících) na úseku havárií včetně pokut podle vodního zákona je uveden v příloze č. 1. Relevantní je zejména přestupek a pokuta uvedené v § 125a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 125a odst. 3 vodního zákona (nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami bez povolení s výší pokuty do 5 000 000 Kč) - ve vztahu k havárii na řece Bečvě je třeba zdůraznit, že ve smyslu přílohy č. 1 k vodnímu zákonu jsou kyanidy, nikl i dusitany nebezpečnými závadnými látkami (nikoli zvlášť nebezpečnými závadnými látkami nebo prioritními nebezpečnými látkami).

Dále je zvažována změna v ohlašování v Integrovaném registru znečišťování (IRZ); snížení ohlašovacích prahů pro kyanidy a potenciální přidání dalších znečišťujících látek (PFOS) v IRZ by znamenaly novelu zákona o IRZ (zákon č. 25/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a/nebo nařízení vlády o IRZ (nařízení vlády č. 145/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Toto opatření by mělo vést k větší informovanosti o nakládání s látkami, jež mohou významně ovlivnit kvalitu povrchových vod.

Další oblastí jsou kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie; relevantní platné právní předpisy upravující postavení a kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie a výčet těchto orgánů (s odkazy na ustanovení právního předpisu) jsou uvedeny v příloze č. 2.

Řízení prací při zneškodňování havárie náleží podle platné právní úpravy vodoprávnímu úřadu (§ 41 odst. 3 vodního zákona). Tím je obecní úřad obce s rozšířenou působností, popř. krajský úřad při tzv. mimořádné situaci, kdy havárie přesáhne území správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo možnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 107 odst. 1 písm. d) vodního zákona). V souvislosti s havárií na Bečvě je třeba konstatovat, že současná úprava ve vodním zákoně se jeví v zásadě jako dostatečná a časem prověřená pro řešení běžných havárií, tj. havárií s lokálním dosahem, kde jsou známy základní parametry havárie (typ a množství uniklé závadné látky, místo vniku do toku atd.) a kde lze provádět efektivní technická opatření k omezení následků havárie (eliminace zdroje vypouštění, stavba norných stěn pro zachycení závadné látky). V případě havárie na Bečvě nebyly výše uvedené

předpoklady splněny a navíc se jednalo o havárii velkého územního rozsahu. Nebude-li přistoupeno přímo k legislativnímu upřesnění kompetencí jednotlivých aktérů při řešení havárie, MŽP bude této problematice věnovat zvýšenou pozornost v rámci metodického vedení vodoprávních úřadů, aby byla zajištěna připravenost právě i na havárie obdobného rozsahu, k jaké došlo na řece Bečvě.

Další oblastí je vztah vodního zákona a zákona o integrovaném záchranném systému (IZS; zákon č. 239/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Tato oblast jde již kompetenčně mimo rámec gesce MŽP, ale její pokrytí je nezbytné pro komplexní posouzení nebezpečnosti následků havárie, tj. i mimo oblast vodního prostředí, např. ve vztahu k ohrožení zdraví obyvatel. Kompetence složek IZS (Hasičský záchranný sbor ČR, jednotka požární ochrany ČR, Policie ČR) jsou rozdělené podle vodního zákona a podle zákona o IZS;

- podle vodního zákona mají složky IZS (a správce povodí) povinnost informovat o havárii příslušný vodoprávní úřad a ČIŽP
- podle zákona o IZS přísluší hasičskému záchrannému sboru kraje plnit úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, podle tohoto zákona je v působnosti Ministerstva vnitra, hejtmanů a starostů obcí s rozšířenou působností koordinace záchranných a likvidačních prací.

Na začátku roku 2021 bude svolána pracovní skupina k řešení uvedené problematiky v tomto přibližném složení; MŽP, ČIŽP, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zemědělství, Státní podniky Povodí, Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR. Jednání pracovní skupiny by mělo proběhnout v prvním čtvrtletí tohoto roku a ve druhém čtvrtletí tohoto roku by mohl být zpracován návrh případných legislativních úprav.

Konečně na Váš dotaz, zda diskutovaná havárie představovala ekologickou újmu, uvádím, že v současné době nelze jednoznačně odpovědět, zda se v daném případě jedná o ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, či nikoliv. Určení, zda havárie představovala ekologickou újmu či nikoliv, provede ČIŽP podle posledně citovaného zákona v návaznosti na ukončení vyšetřování celé havárie.

S pozdravem

Mgr. Richard Brabec

Příloha

1. Souhrn relevantních přestupků v oblasti havárií podle vodního zákona
2. Relevantní platné právní předpisy upravující postavení a kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie a výčet těchto orgánů (s odkazy na příslušné ustanovení právního předpisu)

Vážený pan

JUDr. Stanislav Křeček

veřejný ochránce práv

Údolní 39

602 00 Brno

Souhrn relevantních přestupků v oblasti havárií podle vodního zákona

Přestupky fyzických osob (nepodnikajících)

- **§ 116 odst. 1 písm. b) VZ** – nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami podle § 8 odst. 1 bez povolení k nakládání s vodami
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 100 000 Kč
- **§ 116 odst. 1 písm. d) VZ** - rozporu s § 16 odst. 1 nebo 2 vypustí bez povolení vodoprávního úřadu do kanalizace odpadní vody s obsahem zvlášť nebezpečné látky nebo prioritní nebezpečné látky
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 100 000 Kč
- **§ 116 odst. 1 písm. l) VZ** - v rozporu s § 39 odst. 1 neučiní při zacházení se závadnými látkami přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod, a ohrozí tak jejich prostředí
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč
- **§ 122 odst. 1 písm. a) VZ** - Fyzická osoba, která je držitelem povolení k vypouštění odpadních vod s obsahem zvlášť nebezpečné látky do kanalizace, se dopustí přestupku tím, že vypustí odpadní vody s obsahem zvlášť nebezpečné látky nebo prioritní nebezpečné látky do kanalizace v rozporu s povolením vodoprávního úřadu podle § 16 odst. 1 nebo 2
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 50 000 Kč, resp. do 500 000 Kč, je-li přestupek spáchán vypouštěním odpadní vody s obsahem zvlášť nebezpečné látky do kanalizace
- **§ 122 odst. 3 VZ** – Fyzická osoba, která zachází se zvlášť nebezpečnými látkami nebo nebezpečnými látkami nebo zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím, se dopustí přestupku tím, že nesplní některou z povinností podle § 39 odst. 4
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč
- **§ 123 odst. 1 VZ** - Porušení povinností při haváriích (FO se jako původce havárie dopustí přestupku tím, že neučiní bezprostřední opatření k odstranění příčin nebo následků havárie, neohlásí neprodleně havárii)
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč

Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob

- **§ 125a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 125a odst. 3 VZ** - nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami podle § 8 odst. 1 bez povolení k nakládání s vodami
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč (v případě, že je přestupek spáchán vypouštěním odpadních vod)

- **§ 125a odst. 1 písm. d) VZ** - v rozporu s § 16 odst. 1 nebo 2 vypustí bez povolení vodoprávního úřadu do kanalizace odpadní vody s obsahem zvlášť nebezpečné látky nebo prioritní nebezpečné látky
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč
- **§ 125a odst. 1 písm. m) VZ** – v rozporu s § 39 odst. 1 neučiní při zacházení se závadnými látkami přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod, a ohrozí tak jejich prostředí
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč
- **125g odst. 1 písm. a) VZ** - Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která je držitelem povolení k vypouštění odpadních vod s obsahem zvlášť nebezpečné látky nebo prioritní nebezpečné látky do kanalizace, se dopustí přestupku tím, že vypustí odpadní vody s obsahem zvlášť nebezpečné látky nebo prioritní nebezpečné látky do kanalizace v rozporu s povolením vodoprávního úřadu podle § 16 odst. 1 nebo 2
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč
- **§ 125g odst. 3 VZ** - Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která zachází se zvlášť nebezpečnými látkami nebo nebezpečnými látkami nebo zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím, se dopustí přestupku tím, že nesplní některou z povinností podle § 39 odst. 4
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč
- **§ 125h odst. 1 VZ** – porušení povinností při haváriích - PO nebo podnikající FO se jako původce havárie dopustí přestupku tím, že neučiní bezprostřední opatření k odstranění příčin nebo následků havárie, neohlásí neprodleně havárii)
 - Za tento přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč

Relevantní platné právní předpisy upravujících postavení a kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie

- Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon, VZ)
- Vyhláška č. 450/2005 Sb. o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků
- Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Orgány zapojené do řešení havárie s odkazy na ustanovení právního předpisu

- vodoprávní úřady (§ 41, § 106 a § 107 VZ)
- ČIŽP (§ 41 a § 112 VZ)
- složky integrovaného záchranného systému (§ 41 VZ a zákon č. 239/2000 Sb.)
- správce povodí (§ 41 VZ)
- Ministerstvo vnitra (§ 7 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb.), hejtman (§ 11 zákona č. 239/2000 Sb.), starosta obce s rozšířenou působností (§ 13 zákona č. 239/2000 Sb.)
- Ministerstvo zdravotnictví (§ 41 VZ)

Ověřovací doložka změny datového formátu dokumentu podle § 69a zákona č. 499/2004 Sb.

Změnou datového formátu se nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů obsažených v dokumentu a jejich soulad s právními předpisy.

Typ vstupního dokumentu: .DOCX

Otisk souboru: A6C66C270304642683183824D6E7AEECE08B1596FC7B36D4B7891D4D092A3038

Použitý algoritmus: SHA256_SBB 2.16.840.1.101.3.4.2.1

Subjekt, který změnu formátu dokumentu provedl:

Kancelář veřejného ochránce práv, Údolní 39, 60200 Brno 2

Datum vyhotovení ověřovací doložky:

14.1.2021

Jméno a příjmení osoby, která změnu formátu dokumentu provedla:

Fojtíková Jitka